

Jolanta Sitarska-Gołębiowska, Agnieszka Bielak

WIRUSOWE ZAPALENIE WĄTROBY TYPU A W 2001 ROKU

Słowa kluczowe: wirusowe zapalenie wątroby typu A, epidemiologia, Polska, rok 2001

Key words: hepatitis A, epidemiology, Poland, 2001

Po raz pierwszy od 8 lat w Polsce zarejestrowano wzrost, prawie 3-krotny, zachorowań na wirusowe zapalenie wątroby typu A (wzw A). Ogółem zanotowano 738 zachorowań, o 476 więcej niż w roku 2000, ale mniej niż w latach 1999, 1998 i 1997, tj. od czasu wprowadzenia odrębnej rejestracji zachorowań na wzw A. Współczynnik zapadalności w przeliczeniu na 100 000 ludności wyniósł 1,91 (tab. I).

Tabela I. Wirusowe zapalenie wątroby typu A w Polsce w 2001 roku. Zachorowania i zapadalność na 100 000 ludności wg województw

Table I. Hepatitis A in Poland in 2001. Number of cases and incidence per 100 000 population, according to voivodeship

Województwo	2000			2001		
	l.zach.	zap.	%wzwa/ wzw og.	l.zach.	zap.	%wzwa/ wzw og.
Polska	262	0,7	4,9	738	1,9	14,2
1. Dolnośląskie	8	0,3	1,5	12	0,4	2,1
2. Kujawsko-pomorskie	4	0,2	0,9	9	0,4	2,0
3. Lubelskie	22	1,0	11,9	35	1,6	16,0
4. Lubuskie	1	0,1	0,5	13	1,3	6,3
5. Łódzkie	7	0,3	1,3	82	3,1	16,2
6. Małopolskie	29	0,9	7,9	22	0,7	8,1
7. Mazowieckie	76	1,5	10,4	163	3,2	24,9
8. Opolskie	3	0,3	3,7	38	3,5	26,4
9. Podkarpackie	14	0,7	9,7	29	1,4	20,1
10. Podlaskie	2	0,2	1,8	7	0,6	5,9
11. Pomorskie	5	0,2	2,1	63	2,9	21,6
12. Śląskie	61	1,3	8,1	24	0,5	4,6
13. Świętokrzyskie	6	0,5	1,6	5	0,4	1,6
14. Warmińsko-mazurskie	4	0,3	3,2	8	0,5	8,0
15. Wielkopolskie	7	0,2	2,3	222	6,6	41,3
16. Zachodniopomorskie	13	0,8	5,8	6	0,4	4,3

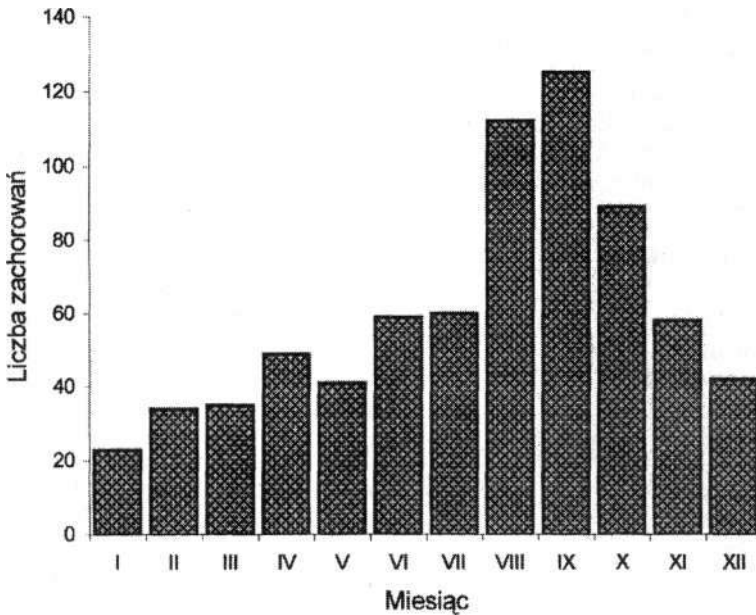
Wzrost zachorowań zarejestrowano w większości województw. Największy wzrost, ponad 30-krotny, zanotowano w województwie wielkopolskim, ponad 10-krotny w województwach: opolskim, łódzkim i pomorskim. Tylko w 4 województwach - małopol-

skim, śląskim, świętokrzyskim i zachodniopomorskim - nastąpił spadek zachorowań, największy - ponad 50% - w województwie śląskim (60,7%) i zachodniopomorskim (54%).

Zapadalność na wzw A wahała się od 0,35/100 000 w województwie zachodniopomorskim do 6,6/100 000 w województwie wielkopolskim; zapadalność wyższą od średniej krajowej odnotowano w 5 województwach, w tym ponad 3-krotnie - w województwie wielkopolskim (tab. I).

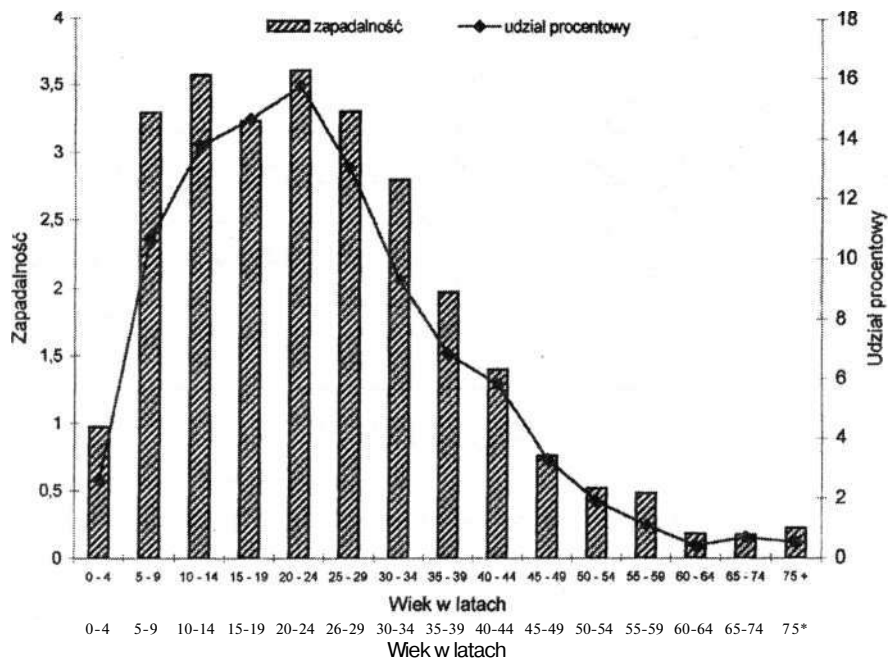
Zachorowania na wzw A stanowiły 14,2% wszystkich zachorowań na wirusowe zapalenie wątroby. Udział zachorowań na wzw A w ogólnej liczbie zachorowań na wirusowe zapalenia wątroby wahał się w poszczególnych województwach od 1,6% (w woj. świętokrzyskim) do 41,3% (w woj. wielkopolskim); w 7 województwach był wyższy niż średnia krajowa.

Najwyższy odsetek zachorowań przypadł na miesiące lata i jesieni, nieco wcześniej niż zazwyczaj (miesiące jesienno-zimowe), ze szczytem w sierpniu i wrześniu. Zachorowania w okresie od lipca do listopada stanowiły 60% wszystkich zachorowań (ryc. 1).

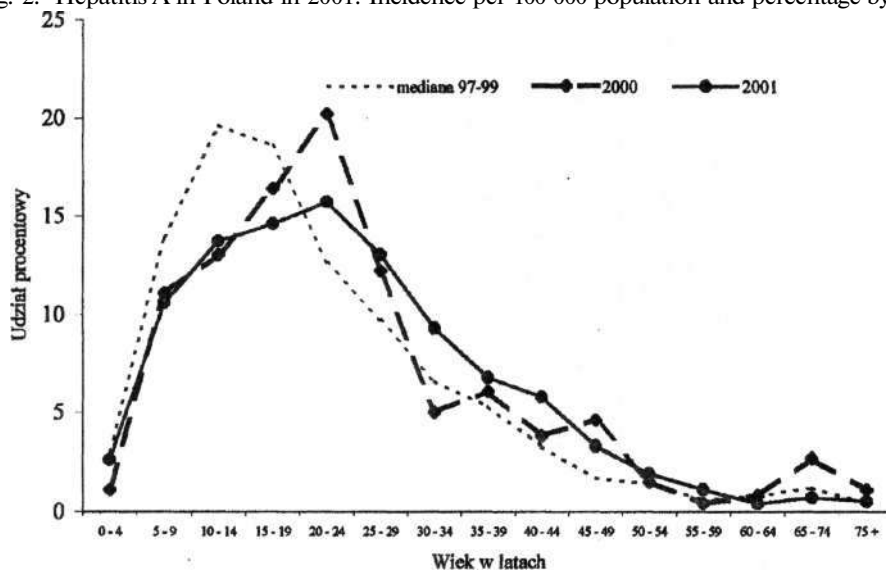
Ryc. 1. Wzw A w Polsce w 2001 roku. Sezonowy rozkład zachorowań
Fig. 1. Hepatitis A in Poland in 2001. Monthly distribution of cases

W porównaniu z 2000 rokiem zapadalność na wzw A wzrosła we wszystkich grupach wieku. Największy - ponad 5-krotny wzrost, zanotowano u dzieci 3- i 4-letnich, ponad 4-krotny u 6- i 9-latków. Ponad 5-krotny wzrost wystąpił w grupie wieku 0-4, 30-34 oraz 55-59 lat, około 3-krotny w grupie wieku 5-9, 10-14, 25-29 i 35-39 lat. Ogólna zapadalność na wzw A była najwyższa w grupie wieku 10-14 i 20-24 lat i wyniosła w obu grupach 3,6/100 000; zachorowania w tych grupach stanowiły odpowiednio 13,7%

Ryc. 2. Wzr A w Polsce w 2001 roku. Zapadalność na 100 000 ludności i udział procentowy wg wieku

Fig. 2. Hepatitis A in Poland in 2001. Incidence per 100 000 population and percentage by age

Ryc. 3. Wirusowe zapalenie wątroby typu A w Polsce w latach 1997-2001. Odsetek zachorowań wg wieku

Fig. 3. Hepatitis A in Poland in 1997-2001. Percentage of hepatitis A by age

Tabela II. Wirusowe zapalenie wątroby typu A w Polsce w 2001 roku. Zachorowania, zapadalność na 100 000 ludności i udział procentowy wg wieku, płci i środowiska

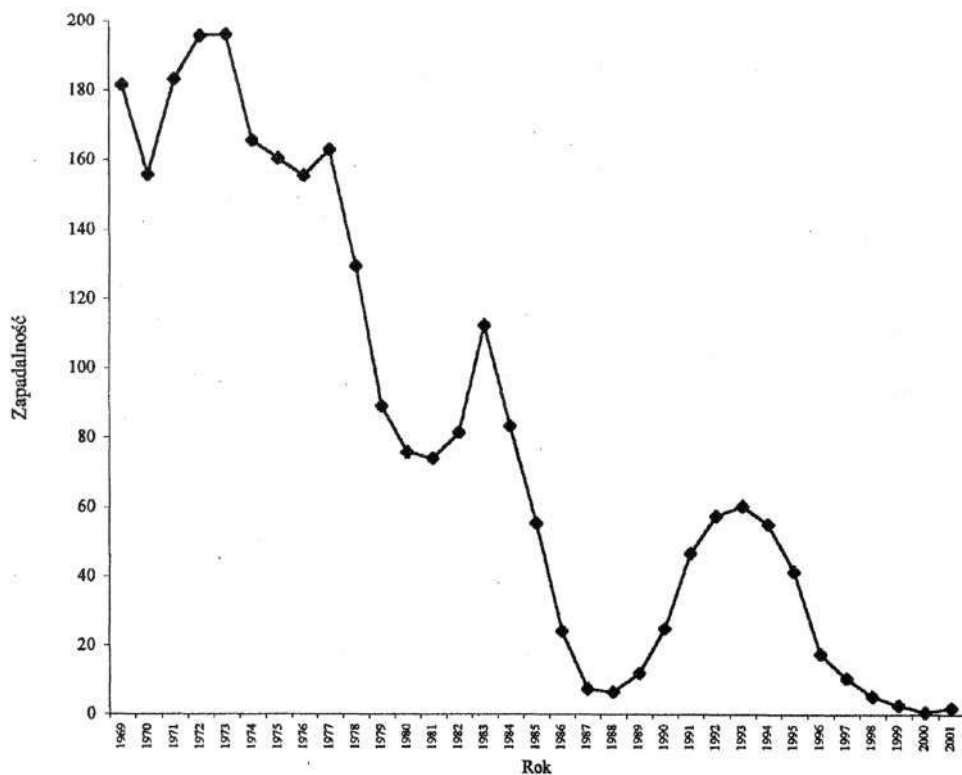
Table II. Hepatitis A in Poland in 2001. Notified cases of hepatitis A by age, gender and accomodation (urban, rural) and incidence per 100 000 population

wiek w latach	Płeć						Środowisko						ogółem		
	mężczyźni			kobiety			miasto			wieś			zachorowania	zapadalność	%
	zachorowania	zapadalność	%	zachorowania	zapadalność	%	zachorowania	zapadalność	%	zachorowania	zapadalność	%			
0-4	11	1,1	2,5	8	0,8	2,7	13	1,2	2,4	6	0,7	3,1	19	1,0	2,6
0	2	1,0	0,5	2	1,1	0,7	1	0,5	0,2	1	0,6	0,5	2	0,5	0,3
1	1	0,5	0,2	1	1,1	0,7	3	1,4	0,6	1	0,6	0,5	4	1,1	0,5
2	1	0,5	0,2	1	0,5	0,3	1	0,5	0,2	1	0,6	0,5	2	0,5	0,3
3	3	1,5	0,7	2	1,0	0,7	3	1,4	0,6	2	1,1	1,0	5	1,3	0,7
4	5	2,3	1,1	1	0,5	0,3	5	2,2	0,9	1	0,5	0,5	6	1,4	0,8
5-9	43	3,5	9,8	35	3,0	11,7	48	3,7	8,8	30	2,8	15,5	78	3,3	10,6
5	7	3,2	1,6	8	3,9	2,7	11	4,8	2,0	4	2,1	2,1	15	3,5	2,0
6	6	2,6	1,4	8	3,7	2,7	10	4,1	1,8	4	2,0	2,1	14	3,1	1,9
7	9	3,7	2,0	3	1,3	1,0	7	2,7	1,3	5	2,3	2,6	12	2,5	1,6
8	7	2,8	1,6	8	3,3	2,7	9	3,3	1,7	6	2,7	3,1	15	3,0	2,0
9	14	5,3	3,2	8	3,2	2,7	11	3,9	2,0	11	4,7	5,7	22	4,2	3,0
10-14	59	4,1	13,4	42	3,1	14,1	78	4,8	14,3	23	1,9	11,9	101	3,6	13,7
15-19	70	4,1	15,9	38	2,3	12,8	81	3,9	14,9	27	2,1	13,9	108	3,2	14,6
20-24	68	4,2	15,5	48	3,0	16,1	87	4,3	16,0	29	2,5	14,9	116	3,6	15,7
25-29	56	3,8	12,7	40	2,8	13,4	73	4,1	13,4	23	2,1	11,9	96	3,3	13,0
30-34	45	3,6	10,2	24	2,0	8,1	47	3,2	8,6	22	2,3	11,3	69	2,8	9,3
35-39	32	2,5	7,3	18	1,4	6,0	39	2,5	7,2	11	1,1	5,7	50	2,0	6,8
40-44	24	1,6	5,5	19	1,2	6,4	32	1,6	5,9	11	1,0	5,7	43	1,4	5,8
45-49	13	0,8	3,0	11	0,7	3,7	21	1,0	3,9	3	0,3	1,5	24	0,8	3,3
50-54	9	0,7	2,0	5	0,4	1,7	9	0,5	1,7	5	0,6	2,6	14	0,5	1,9
55-59	4	0,5	0,9	4	0,5	1,3	6	0,5	1,1	2	0,4	1,0	8	0,5	1,1
60-64	1	0,1	0,2	2	0,2	0,7	2	0,2	0,4	1	0,2	0,5	3	0,2	0,4
65-74	3	0,2	0,7	2	0,1	0,7	4	0,2	0,7	1	0,1	0,5	5	0,2	0,7
75+	2	0,3	0,5	2	0,2	0,7	4	0,4	0,7	4	0,4	0,0	4	0,2	0,5
Ogółem	440	2,3	100,0	298	1,5	100,0	544	2,3	100,0	194	1,3	100,0	738	1,9	100,0

i 15,7% wszystkich zarejestrowanych przypadków wzv A (tab. II) (ryc. 2). Łącznie zachorowania dzieci do 14 lat stanowiły 26,9%, młodzieży i młodych dorosłych do 30 rż. - 43,3%, starszych - 29,8% wszystkich zachorowań na wzv A. Utrzymuje się obserwowana od kilku lat tendencja do zwiększania się częstości względnej zachorowań osób ze starszych grup wieku (ryc. 3).

Ogólna zapadalność na wzv A mężczyzn była wyższa niż kobiet we wszystkich grupach wieku; wyniosła ona odpowiednio 2,34 i 1,50/100 000. Najwyższą zapadalność zanotowano u 9-letnich chłopców (5,25/100 000) i 5-letnich dziewczynek (3,88/100 000). Wśród kobiet najwyższą zapadalność zanotowano w grupie wieku 10-14 i 20-24 lata (3,05 i 3,04/100 000), wśród mężczyzn szczyt zachorowań przypadł na wiek 20-24 lata (4,16/100 000).

W 2001 roku zapadalność w mieście (2,28/100 000) przewyższała zapadalność na wsi (1,31/100 000). Najwięcej zachorowań (304) oraz najwyższą zapadalność (2,66/100 000) zanotowano w dużych miastach liczących ponad 100 tys. mieszkańców.

Ryc. 4. Wzv typu A w Polsce w latach 1969-2001. Dane szacunkowe za lata 1969-1996. Zapadalność na 100 000 ludności

Fig. 4. Hepatitis A in Poland in 1969-2001. Estimated data for 1969-1996. Incidence per 100 000 population

W Polsce, w ostatnich trzech dekadach, sytuacja epidemiologiczna wzw A uległa wyraźnej zmianie. Zapadalność na wzv A od roku 1969 przedstawia ryc. 4; do roku 1969 są to dane szacunkowe (brak osobnej rejestracji wzv A) - za lata 1969-78 od ogólnej liczby zachorowań na wzv odejmowano 20 000 tj. szacunkową sumę zachorowań na typy B i C, od 1979 do 1996 r. od liczby zachorowań na wzv nie-B odejmowano szacunkową liczbę zachorowań na wzv C - średnio 5 250.

Okres do 1978 r. można zakwalifikować jako okres wysokiej endemiczności tej choroby (wysoka liczba rejestrowanych zachorowań - średnio 58 000, brak okresowości zachorowań, najczęstsze występowanie zachorowań wśród dzieci w grupie 5-9 lat).

Po roku 1978 obserwowano stopniowe przechodzenie w okres endemiczności pośredniej (systematyczny spadek zachorowań, pojawienie się okresowości zachorowań co 5-8-10 lat o charakterze epidemii wyrównawczych, wzrastający odsetek zachorowań w starszej grupie wieku - 10-14 lat).

Od 1997 roku notuje się gwałtowny spadek zachorowań i zapadalności na wzv A (od 10,7/100 000 w 1997, 5,2/100 000 w 1995 do 0,7/100 000 w 2000 roku), przesunięcie szczytu zachorowań na starsze grupy wieku (10-14, 20-24 lat), wzrastający odsetek zachorowań wśród dorosłych, co pociąga za sobą dalszy wzrost odsetka populacji nieuodpornionej przeciw wzv A i występowanie zachorowań o cięższym przebiegu w wieku starszym. Od roku 1997 można obserwować stopniowe przechodzenie wzv A z endemiczności pośredniej do niskiej.

W nowej sytuacji epidemiologicznej wzv A wskazane jest poszerzenie i sprofilowanie nadzoru epidemiologicznego, w tym zmodyfikowanie wywiadu epidemiologicznego, w celu uzyskania informacji na temat zachorowań w grupach ryzyka, podjętych działań profilaktycznych oraz ich zbiorczej analizy w skali kraju.

Szczepienie przeciw wzv A jest szczepieniem zalecanym w grupach ryzyka, jednak ze względu na wysoką cenę szczepionki - dość rzadko stosowanym. W 2001 roku zaszczepiono łącznie 13 007 osób (o ok. 1 000 mniej niż w roku poprzednim), najwięcej - w liczbach bezwzględnych - w województwie mazowieckim (3 498); ponad połowę wszystkich zaszczepionych stanowiły osoby powyżej 20 roku życia (7 748).

J Sitarska-Gołębiowska, A Bielak

HEPATITIS A IN POLAND IN 2001

SUMMARY

A total of 738 cases of hepatitis A were reported in 2000, which was 3 times higher as compared to 1999. The incidence rate was estimated to be 1.91 per 100,000. The incidence rate in urban areas was 2 times higher than in rural population. The highest incidence rates were reported among persons 10-14 and 20-24 years old. Patients in these age groups constituted 29.4% of the total number of cases. The above data show that, from 1997 epidemiological situation of hepatitis has been approaching low endemicity pattern.

Adres autorek:

Jolanta Sitarska-Gołębiowska

Zakład Epidemiologii Państwowego Zakładu Higieny

ul. Chocimska 24, 00-791 Warszawa

tel. (0-prefiks-22) 54-21-206; e-mail: jgolebiowska@pzh.gov.pl